

2 (355)
2015

**Czasopismo
Instytutu Zachodniego
w Poznaniu**

Kwartalnik

Instytut Zachodni

**PRZEGLĄD
ZACHODNI**

Skutki wojen minionego stulecia

- 5 Od Redakcji
- ARTYKUŁY
- 7 *Zbigniew Mazur*
Max Weber i niemiecka klęska
- 31 *Damian Zieliński*
Paul von Lettow-Vorbeck – wizerunek ze skazą
- 49 *Dariusz Jeziorny*
Pierwsza wojna światowa z perspektywy Wielkiej Brytanii – bilans zysków i strat
- 71 *Marek Mikołajczyk*
Wielka Brytania wobec integracji europejskiej w latach 1945-1950
- 97 *Jadwiga Kiwerska*
Mocarstwo globalne – Stany Zjednoczone po II wojnie światowej
- 115 *Łukasz Cherek*
Powstanie Banku Światowego oraz jego początkowa działalność w świetle Doktryny Trumana i Planu Marshalla 1944-1948
- 131 *Krzysztof Siwek*
Amerykański projekt umiędzynarodowienia Śląska i granicy polsko-niemieckiej w latach 1945-1949
- 149 *Karolina Ćwiek-Rogalska*
Wizje zjednoczonej Słowiańszczyzny a polityka osiedleńcza na „Ziemiach Odzyskanych” w pogranicznej prasie czechosłowackiej w latach 1945-1948
- 175 *Rafał Żytyniec*
Rola Polski w antyfaszystowskiej polityce pamięci NRD (1949-1972)
- 207 *Jakub Wojtkowiak*
Wielka Wojna Ojczyźniana – bilans wykluczenia
- 217 *Agnieszka Kisztelińska-Węgrzyńska*
Kwestia własności niemieckiej w Austrii jako problem międzynarodowy w latach 1945–1949
- 239 *Ewa Godlewska*
Wpływ II wojny światowej na kwestię narodowościową w Austrii
- 254 *Grażyna Strnad*
Political Challenges in a Divided Nation: South Korea’s North Korea Policy

OCENY I OMÓWIENIA

- 281 *Ulrich Schmid (red.)*
Estetyka dyskursu nacjonalistycznego w Polsce 1926-1939 (omów. Rafał Riedel)
- 284 *Krystian M. Szudarek*
Dyplomacja brytyjska wobec polityki Niemiec w Komisji Przygotowawczej Konferencji Rozbrojeniowej w Genewie (1926-1930), (omów. Krzysztof Kania)
- 286 *Brigitte Hamann*
Wiedeń Hitlera. Lata nauki pewnego dyktatora (omów. Olaf Bergmann)
- 289 *Jerzy Jarowiecki*
Z badań nad polską prasą konspiracyjną w latach 1939-1945 (omów. Józef Szocki)
- 294 *Reinhard Ibler (red.)*
Der Holocaust in den mitteleuropäischen Literaturen und Kulturen seit 1989 – The Holocaust in the Central European Literatures und Cultures since 1989 (omów. Jerzy Kałużny)
- 297 *Ilko-Sascha Kolwalczuk*
Arno Polzin (red.), Fasse Dich kurz! Der grenzüberschreitende Telefonverkehr der Opposition in den 1980er Jahren und das Ministerium für Staatssicherheit (omów. Ernest Kuczyński)
- 301 *Józef M. Fiszer (red.)*
System euroatlantycki i bezpieczeństwo międzynarodowe w multipolarnym świecie. Miejsce i rola Polski w euroatlantyckim systemie bezpieczeństwa, (omów. Agnieszka Nitszke)
- Z KRONIKI NAUKOWEJ
- 307 *Mateusz Hurysz*
100. rocznica śmierci Prymasa Polski, arcybiskupa gnieźnieńskiego i poznańskiego Edwarda Likowskiego 1915-2015
- 311 *Maria Wagińska-Marzec*
Polsko-niemieckie refleksje o edukacji kulturalnej oraz upowszechnianiu kultury i sztuki

**Szanowni Państwo,
czytelnicy „Przeglądu Zachodniego”,**

stwierdzenie Carla von Clausewitza (1780-1831), iż wojna jest jedynie kontynuacją polityki innymi środkami, brzmi współcześnie jak bardzo gorzka ironia. Ogrom dramatów spowodowanych wojnami determinuje relacje między społecznościami, narodami i państwami przez wiele dziesięcioleci po ustaniu działań militarnych, a pamięć o nich odżywa później pod nieobecność pokolenia bezpośrednich świadków. Za przykład – z tylko pozornie odległych czasów – służyć może historia krwawej eksterminacji ludów Nama i Herero na terytorium niemieckich kolonii w Afryce (patrz artykuły zawarte w „Przeglądzie Zachodnim” nr 1/2014).

Tematy podjęte przez autorów bieżącego numeru czasopisma Instytutu Zachodniego dotyczą **skutków wojen minionego stulecia** dotyczących przede wszystkim Europy. Zdolność zaakceptowania rzeczywistości zastanej po wojnie, szczególnie utraty znaczenia i prestiżu międzynarodowego państwa, stawia wysokie wymagania politykom, a także intelektualistom. Szkic o niemieckiej klęsce widzianej oczyma Maxa Webera jest interesującym obrazem epoki, gdy wojnę traktowano jeszcze jako dopuszczalny, jeśli nie pożądany sposób rozwiązywania kwestii międzynarodowych. Świadkiem tych samych czasów był uosabiający kajzerowskie Niemcy generał Paul von Lettow-Vorbeck, którego imię jeszcze niedawno utożsamiane z dumą i bohaterstwem, dziś jest usuwane z tablic i monumentów.

Kolejne artykuły, przenoszące uwagę na punkt widzenia państw i narodów, ukazują janusowe oblicze konsekwencji wojen. Osłabienie prestiżu międzynarodowego i zmiany społeczne w Wielkiej Brytanii po I wojnie dziś oceniamy z dłuższej perspektywy jako początek końca epoki kolonialnej, a nawet impuls, który po latach skłonił Brytyjczyków do zaangażowania w proces integracji europejskiej. Krótko po zakończeniu II wojny światowej pozycja i rola Stanów Zjednoczonych naznaczona była podobnymi wahaniem między oceną własnej pozycji a realizacją celów osiągalnych w tworzącym się, bipolarnym świecie. Na narzucane przez propagandę czy politykę kulturalną schematy panujące w krajach bloku wschodniego zwracają uwagę autorzy artykułów o czechosłowackiej prasie i polityce pamięci Niemieckiej Republiki Demokratycznej, wykazując nietrwałość i jednostronny charakter instrumentalnie kształtowanych opinii, ale również żywotność tworzonych stereotypów. Tekst poświęcony Wielkiej Wojnie Ojczyźnianej przypomina, że nawet ogromny zbiorowy wysiłek pokonania hitlerowskiego wroga został przez przywództwo ZSRR potraktowany jako element strategii „dziel i rządź”.

Wielkie problemy związane z podziałem i okupacją stały się udziałem także niewielkich krajów, takich jak Austria czy Korea. Imperialna przeszłość, doświadczenie wojny i podział na strefy okupacyjne w przypadku pierwszego doprowadziły – mimo

ciągłe aktualnych „kłopotów z pamięcią” – do stabilizacji i pozwoliły zbudować demokratyczne państwo o wolnorynkowej gospodarce, z sukcesem zintegrowane w Unii Europejskiej. Drugi przykład – Korei nasuwa pytanie, czy zjednoczenie tak głęboko podzielonego narodu i przywrócenie jedności państwowej będzie jeszcze kiedykolwiek możliwe?

Z myślą o być może nieusuwalnych brzemionach przyniesionych przez wielkie wojny ubiegłego stulecia, ale i ogromie dokonanych od ich zakończenia pozytywnych zmian zapraszam do lektury najnowszego „Przeglądu Zachodniego”.

Natalia Jackowska